

DVOSTRUKO STAKLO

DVOSTRUKO STAKLO



Haldora Torodsen

Sa islandskog prevela
Tatjana Latinović



Naslov originala
Halldóra Thoroddsen:
TVÖFALT GLER

Copyright © Halldóra Thoroddsen, 2015
Copyright © 2019. za srpsko izdanje, Heliks

Izdavač
Heliks

Za izdavača
Brankica Stojanović

Urednik
Bojan Stojanović

Lektor
Vesna Đukić

Štampa
Newpress, Smederevo

Tipografija
Janson Text

Prvo izdanje

ISBN: 978-86-6024-020-2

Smederevo, 2019.

www.heliks.rs



Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

DVOSTRUKO STAKLO

I

Mačor proviruje u baštu, put ga često nanosi ovamo. On ne može ni da pretpostavi da budi nešto u ženi koja ga gleda s kuhinjskog prozora, duboko zakopan u uspomeni na prerijskog grabljivca. Svetlucavi odsjaj mačorovog tigra-stog krzna proviruje kroz jesenje boje lišća, oči joj uživaju u tom prizoru. Građanka navikla na asfalt oseća kako se u njoj stvara laka napetost, niz leđa joj se spuštaju slatkasti trnci uživanja, tu gde sedi iza dvostrukog stakla. Mačor se vraća. Čini se kao da vazdan ima nekog posla. Sada je odlučno krenuo prema istoku.

Iznad požutelih krošnji drveća vidi se Esja, po mišljenju njene majke lepša od svih planina juga. Teška, stalno promenljiva skulptura, pokrivena senkama. Nepokretna osnovna stena podseća na Bahovu muziku. Njen otac je više voleo planine na jugu, koje su ga podsećale na Mocarta. U tom detalju se kristalizuje unutrašnji sukob koji još uvek tinja u njihovom potomku. Zadovoljava se s planinom na severu, nema drugog izbora iz svog stana u Lindargati. S južnog prozora se vide kuće, ulice i ljudi. Jesenje sunce zalazi i zraci mu sa zapada obasjavaju Esju. Elegantno indirektno osvetljenje, prokomentarisao je njen sin koji

je malopre navratio u posetu. On je odrastao u bioskopu. Prepoznatljiv praznik svetlosti. Večeras je to ružičasta boja koja se pretvara u crvenkastožutu, s jedva vidljivim tragovima zelenog. Uživanje za oči.

Guske preleću kao naručene

Ubrzan rad srca prekida joj san usred noći. Sa čašom u ruci seda kraj prozora okrenutog prema jugu. Gleda na uspavani grad. Svetlost dopire s budnih električnih aparata domaćinstava. Neko čamcem prelazi preko asfalta u pravcu zapada. Jasno čuje zvuk vesala. Noć je duboka i čudna. Ali kad bolje pogleda, to je u stvari čovek koji vuče kolica za sobom hodajući ulicom, od kuće do kuće. Raznosi novine usred noći. Primetio ju je kako sedi uz prozor. Zna da je tamo.

Sve treba da bude po nekom redu. Ustajanje u devet sati. Uvek u devet. Kafa, hleb s puterom i sirom, ne bari jaje iako je subota. Obično se vikendom počasti jajetom. Ali tako je loše spavala. A sama je odavno prestala da leže jaja. Oko pedesete godine. Od tada spava laka kao lepeza, dremucka. Poređenje s lepezom nije baš dobro, ali tako se oseća.

Zaboravila je sok. On daje svežinu, boju i malo nečeg južnog, a da ne priča o slasti za kojom žudi. Uz to čita novine,

time se zabavlja do vesti u deset: „Po mišljenju ekonomista, najduži period ekonomskog rasta u istoriji Islanda“, kaže spikerka. „Lepše bi bilo da je najduži period razvoja“, veli ona sama sebi i radio-aparatu. Često razgovara s radio-aparatom. Severni pol se topi pet puta brže nego što su meteorološke prognoze predviđale. U toku noći je neko nekoga izmlatio palicom za golf u gradu. Drugih vesti nema.

Kroz južni prozor: čovek trči, ona već odavno nije trčala

Eno visokog starijeg gospodina koji je tako ljubazno gledao u nju, uspori načas, hoda sa štapom. Dvapat su porazgovarali o vremenu. Trebalo je da ga pozove u goste. Da mu ponudi kafu. Nije morala da bude tako oštra prema njemu kad je predložio da idu zajedno na tombolu. On je lep čovek, elegantan i doteran. Šta ona ima da ide na tombolu? Što sve penzionere teraju da igraju tombolu? Ili da plešu kantri sa svojim ispisnicima.

Duboko u sebi, ona je privržena kući. Dvorišnom suncu. Želi da živi i napolju i unutra, da su joj vrata uvek otvorena, tamo gde ljudi prolaze. Želi da bude sama, a u gomili. Ali uglavnom vreme provodi sama, kraj prozora okrenutog prema jugu. Može da otvori vrata terase u stanu, gleda dečji vrtić preko puta, a nije daleko od Lojgavegura, glavne ulice, gde uvek ima naroda. Večeras će u kafanu, da popije svoju standardnu čašu džina. To ponekad priušti sebi.

Mrazni dan bez vetra, zimska tama pali nebeske sijalice

Maga je na telefonu. Tradicionalna godišnja žurka u društvu bračnih parova. Još uvek ne odustaju od tog običaja. Većina nije decenijama sklopila nova prijateljstva. Svako ima svoju ulogu, po rasporedu koji je određen kad su se prvi put sastali. Malo popiju i pričaju o „svemu i ničemu“ što je njihov izraz za život i događanja. Od genijalca Ejnara se još uvek mnogo očekuje. Zavodnica Kristin još uvek lomi muška srca (jedina od njih koja se nije udala). Goropadnica Maga još uvek govori istinu i samo istinu, njoj je to dozvoljeno (jer takva je kakva je). Vuk samotnjak Stefan još uvek nešto krije i po staroj navici odmerava genijalca od glave do pete. A ona dolazi, po staroj navici, sad već udovica, pomalo kao autsajder otkako Gudjona više nema. Ona je uvek bila samo pomoćnik dvorske lude.

Pokojni Gudjon je bio jako vešt da stoji kao na klackalici na ivici provalije. Ljudi naprosto nisu znali šta da očekuju u njegovom prisustvu. Znao je da samo malčice poremeti stvarnost i potpuno ih zbuni. Neki ga zbog toga nisu podnosili, neki su bili nesigurni uz njega. Drugi su mislili da je ludak, ali većina ljudi ga je volela. Narod voli da ga se zafrkava. Naravno da je znao da bude neugodan, mučenik, ali bio je jako zabavna osoba, prema njoj je bio dobar, a i lagao je manje od ostalih.

Njoj se, na sreću, sve ove godine ništa nije desilo, odavno je već prestala da bude oprezna. Vraća se u miru kući sa žurke iz zapadnog dela grada, kad u Fišerovom prolazu oseti kako je neko prati. Ubrza korake ali tada je neko grubo zgrabi. Nudi mu tašnu, ali ona ga ne zanima. To je znači taj silovatelj koga se uvek bojala. Grabljivac koga devojke treba da se paze u ovoj stilizovanoj džungli. Nevidljivi silovatelj koji je toliko dugo kočio njenu slobodu kretanja. Grubo je pribija uza zid, gleda njeno staro lice i sledi se. Nije to očekivao. Udara joj šamar i otrči dalje. Bez obzira na šok i šamar od kojeg je peče lice, u njoj se budi osećaj slobode. Ispala je iz igre. Iz ove igre. Odlučuje da kupi štap.

Vreme ju je nagrizlo. Iskustvo isklesalo. Pokrivena je povredama (da, prepao se kad ih je video). Ona je čistila, peglala i prekrivala. Sve da bi se rane pretvorile u ožiljke. Mesta gde srastaju su najgora... njih treba operisati. I to je radila. Ali sada je na sigurnom, iza dvostrukog stakla. Znatizelja je vuče ka prozorima. Ličnih doživljaja je manje, srce usporava, a život sve brže prolazi. Skoro da nema smisla između leta unositi nameštaj s terase.

Pročisti grlo i izdeklamuje četvorostih, da proverí glas

Ruke joj trepere, trepere. Ne smeju da se zaustave. Priroda se u momentu rešava svega što ne radi. U tihom stanu se

samo čuje zvon igala za pletenje. Kao kineska zvečka koja se pomera na vetru. Rukavice s vestfjordskom mustrom, čarape, šalovi. Kada čoveku dođe da poludi od tišine, dobro je okružiti se muzikom. Zveckanje igala služi kao pozadina. Isključuje radio, čini joj se kao da ju je neko prevario. Ne traži ništa osim makar malo poštenja uz koje se može plesti. Blažene neka su uši.

Ona je svoje stare dane isplanirala još pre sedamdesetog rođendana. Veliki stan je prodala i preselila se u ovaj manji. Pri selidbi je razdelila kamione stvari, koje su se tokom dugog života oko nje nakupile kao školjke na kamenju. Privržena je svemu što je dospelo u ovaj stan. Knjige, slike, nameštaj koji su Gudjon i ona davno kupili, danski dizajn koji je u to vreme bio tako avangardan. Čiste linije koje su potresle stari svet. Zapretile hrišćanskim vrednostima i društvenom uređenju. Danas se ljudi tuku oko ostavština ovakvih matorki kao što je ona. Zbog toga je veoma važno isplanirati starost dok je čovek još priseban.

Turpija nokte, prvo na levoj, zatim na desnoj ruci

Nije joj svejedno šta će i kako ostati posle nje – neće da opterećuje mlade time i htela bi da uživaju barem u nečemu. Misli da je konačno razlučila važno od nevažnog i spremna je da im u tome pomogne, ali koga zanimaju zastareli saveti stare žene? Kad se konačno dobije savršena

perspektiva, neko pomeri kompas. Vreme koje ništa ne drži, želi da isto bude opet i opet novo.

Danas je nedelja, dan kada se ruča supa sa sinovima i njihovim porodicama, kao da je svetac. Najmlađoj deci je znala da priča priče, sad su ih prerasli. Kroz pričanje bajki upoznava se s dečicom. Slušali su kao omađijani o vilenjaku Kidhusu, princu Hlinuru i Crvenkapici. Kao halapljivi, slušali su je otvorenih ustašaca, potpuno usredsređeni na njen glas. I sama se sećala tog osećaja iz detinjstva. Deca uživaju u bajkama, ne strahuju od vlastite mašte. Instinkt im govori da su im bajke potrebne, kao vodiči kroz vlastitu psihi. Krenuli bi da traže da im priča čim bi je ugledali. A onda je odjednom osvanuo dan kad su, iako u različitim godinama, zafrktali na njene priče i više ih nije zanimala.

Tinejdžeri u porodici joj se tu i tamo obraćaju s temama o kojima ne mogu da razgovaraju sa svojim roditeljima. Ljudi u srednjim godinama su dobro ustalili i pričvrstili svoju životnu putanju. Šta god da im se dogodi, posmatraju to kroz usku prizmu. Iako su put započeli periodom svetlog i sporog senzibiliteta. Prošli su kroz osetljivu mladost sa svim receptorima široko podešenim, kako bi upili novu i promenjenu kulturu koju je trebalo izraziti. Ali pričvršćivanje je potrebno da bi se stekao mir za rad. Za rad se na raspolaganje dobija samo nekoliko decenija. Oni ne vide ni vlastitu senku, ne primećuju rad svojih ruku, za to su potrebne nove generacije tinejdžera. Svi uglavljeni u svoj životni period. Starost nije okovana prevelikom zaštitom

vlastitih interesa. Tinejdžeri i penzioneri mogu da razgovaraju jedni s drugima, ali u današnje vreme generacije nemaju mnogo prilika za mešanje.

Često joj se učini kao da ne razmišlja sama, nego samo primećuje svoje misli. Svedok vlastitih razmišljanja. Po urođenom organizacionom sistemu slaže nove misli uz one koje već postoje. Ne mora da se mnogo trudi oko toga, one same pronadu svoje mesto, kao što mladunci morskih kornjača pronadu put prema okeanu kada se probiju iz jaja u kojima su ležali. Tu i tamo dođe do kratkog spoja. Nova misao se slučajno poveže sa starim klupkom, koje već ima svoje značenje i prošlost. Detalj u prošlosti se promeni, a s njim i značenje i uspomena odjednom postanu drugačiji. Ona se još uvek razvija. Kad ne plete, ispunjava list za listom u sveskama koje slaže na gomilu, a ispisani listići prave trag po stanu kao Maričin trag u šumi po kom je htela da se vrati kući.

Ništa se ne stvara samo od sebe. Vraća se čitanju tekstova koje je pročitala pre mnogo godina. Seme koje je onda palo na jalovu zemlju sada se dobro prima. Zemljište je sada drugačije i prihvatljivije. Nešto što se nekad činilo mračno, sada je jasno i jednostavno. Ona govori i čita nekoliko jezika, ali samo se u svom maternjem oseća kao kod kuće. U drugim jezicima je stranac. Kao Indijanac u kaubojskom filmu. Njen dom je u tom drevnom islandskom jeziku, bilo joj drago ili ne. Vokalna revolucija iz šesnaestog veka je imala mnogo veći uticaj na njen život od demokratske i industrijske revolucije.

Usred ovog hladnog severnjaka nije ni loše biti slabog sluha

Rukama mesi ražano brašno s vodom i pretvara ga u testo koje liči na glinu ili crnicu. Iako su joj se strasti smirile, ima ona i dalje poneke trenutke uživanja, ražani hleb s puterom i sirom, svakojutarnji luksuz. Mrzi je da koristi oklagiju, ni ramena joj više nisu dovoljno jaka za takav posao. Dlanovima oblikuje hlepčice, koji su zbog toga deblji nego obično. Izlazi na terasu i raspiruje vatru na roštilju oko testa i peče ga. Ah, divnih li hlepčića.

U kafeu uvek ista priča. Neke tipove ne zaboravlja. Čini joj se da prepoznaje momke koji sede za jednim stolom. Oni tipovi koji su svoj vrhunac dostigli u mladim godinama. Evo ih tu, isti su kao pre. Isti gestovi, isti glasovi. Pametni dečaci i nekoliko devojaka koje lepršaju oko njih, a oni, zaljubljeniji jedan u drugog nego u njih. Razvila je moć da proriče: ovaj je još u redu, a od ovog drugog neće biti ništa. Ne može još ništa da kaže za devojke, one su se tek pojavile. Uzdržava se da ih ne upozorava na neke klasične klopke, ionako to ništa ne vredi. Moraće sami da upadnu u njih, da izgube vlastitu kožu. Oni srećom misle da čitava istorija čovečanstva počinje s njima, da je sve što se do sada dešavalo naprosto nesporazum. Inače bi posustali. A treba raditi. Da li oni opažaju taj raskorak koji se sve više širi?

Oseti na sebi pogled sa susednog stola i okrene se u tom pravcu. Vidi čoveka koji je gleda kao da se poznaju, izlazi

iz kafea s nekim mladićem. I on je njoj poznat, ali ne može da se seti odakle. Poznat joj je njegov izraz lica. Ponovo obraća pažnju na mlado društvo pored sebe i priseti se jednog odmora u Parizu s još dva para. To je bilo veliko putovanje, prvo brodom Gulfosom, koji je išao na jedno od svojih prvih putovanja, a onda vozom iz Kopenhagena. Koliko već beše ima godina od tada? Bila je još sama. Išli su u posetu svojim zemljacima koji su tamo studirali. Uveče bi devojke išle ranije na spavanje, da bi momci mogli u miru da razgovaraju o književnosti, umetnosti i politici. To mora da je bilo hiljadu devetsto pedesete. Da li je i on bio tamo? Seća se da se pobunila, nije htela da ide na spavanje, ostala je da sedi s momcima. Ali osetila je da im ne pripada i da im nije jasno zašto je s njima. Bilo joj je neprijatno i šta god je pokušala da kaže zvučalo je veštački, izgovoreno neprirodnim glasom. Iz inata je poslednja otišla u krevet.

Dete za stolom u ćošku kaže majci da je žedno, ona kao da ne čuje

Ostala je u Parizu i studirala matematiku i filozofiju. Sasvim je slučajno došla do te kombinacije. Matematiku je najverovatnije upisala da bi ispunila staru želju svog oca, a do filozofije je došla jureći za nekim momkom. Taj je sada kao i ona već jednom nogom u grobu i pokušava da izda knjigu sa svojim razmišljanjima pre nego što upadne u njega. Francuski filozof koji je jednom došao na Island

i održao predavanje. Tek kad je uspela da ga ulovi u svoju zamku ustanovila je da je bio prazan, kao što mediji znaju biti prazni. Ona ga je, mučenika, sama napunila svojim maštanjem. Malo-pomalo se zainteresovala za te predmete u koje se igrom slučaja zaletela i dobro su joj došli kad je učila decu i obavljala kućne poslove. Ničega joj nije žao.

Simona je upoznala u Parizu. Bili su cimeri. Simon je, kao što to biva kod maničnih ljudi, od sebe emitovao na mikrotalasima. Težak je u velikim dozama, a s godinama mu ponašanje postaje sve ekscentričnije. Govori neverovatno mnogo jezika i od prevođenja uglavnom i živi. Baza mu je u Parizu, a u posetu na Island navrati uvek u proputovanjima. Tada obično odsedne kod nje. Gudjon ga je uvek veoma stoički podnosio. Svi koji nju poznaju moraju da trpe i Simona, koji zna da bane bio dan ili noć.

Budi se prebladena i s temperaturom, pod punim mesecom

Za islandsku devojkicu nije uopšte jednostavan zadatak zavešti francuskog muškarca. Potpuno joj je bilo strano to francusko koketiranje. Kao ostaci plemićkih lovačkih rituala. Igra u kojoj je žena večito ljuta. Mora da se uvredi najmanjim povodom. A zadatak muškarca je da iz nje istera nadrždanost. Njoj ta igra nije išla od ruke i nikad nije mogla da izdrži dugo u njoj. Više joj odgovara nordijski sistem, koliko god se on drugom svetu čini stran.

Gudjon. Nadživela je Gudjona. Nikad ne bi rekla da će to tako biti. Gudjon je uvek bio zdrav i jak. Ona se stalno žalila na bolove, malo ovde, malo onde. Sada se pomalo stidi zbog večitog kukanja. Ali Gudjon je imao strpljenja, kao i sa svim ostalim njenim bubicama. Znala je ona naravno da se neće bolje osećati ako bude pričala o svojim bolovima, ali nije uspevala da se uzdrži. Nikoga ne zanimaju tuđi bolovi, osim ako su predstavljeni na vrlo disciplinovan način. Pročitala je negde priče o nekim Afrikancima koji su na lep način delili svoje tuge s drugima. Ako bi se recimo pokvarilo kvačilo na automobilu, porodica bi izašla u dvorište glasno plačući i pevajući uglas: „Ode nam kvačilo, ode nam kvačilo.“ Fascinantan aranžman. Tako nešto bi, recimo Gudjonu, olakšalo život (šta sve ljudi ne pretrpe u samoći, sve u ime ljubavi). Mogla je, na primer, izaći na terasu i zavapiti: „Boli me glaaaaava.“ Ljudi imaju potrebu da dele s drugima.

Brod uplovljava u zaliv, vidi ga na zelenom ustalasanom okeanu, kroz severni prozor

Rođena je usred industrijske revolucije koja je na jedvite jade doprla u islandski srednji vek, tako da je ovo golo ostrvo konačno moglo da nahrani pleme. Njena epoha je bila kao glupi džin koji je trebalo da sazre. Dobro se seća, tek u periodu prosvetiteljstva smo počeli da rasturamo sve kako bismo videli od čega je u stvari svet sastavljen. Iz

tog istraživanja smo došli do zaključka da društvo treba industrijalizovati i podelili smo ga na komore u kakvima je danas. Posao ide u posebnu komoru, u kojoj on malo pomalo prelazi u neku automatiku i vrti se uglavnom oko vlastitog rasta. Eksploatacija vrednih ljudi nikoga ne poštedi. Svaka generacija dospe do svoje komore, a doba detinjstva i starosti su stavljeni u izolaciju. Vrištimo svako u svojoj pećini, a do nas dolazi samo odjek vlastitog glasa.

Ona se sada kreće u sasvim novom svetu. Svetu koji se oblikuje po procedurama koje važe u njemu, kao i u svim drugim epohama. Ni u njoj samoj nema ničeg novog. Sastoji se od parčića srednjeg veka, reformacije, industrijalizacije, a sada i te tempirane digitalne epohe i materijalizma koji para uši. Sve to ona nosi u vlastitom telu i trudi se da pomiri u sebi. Ponekad je ispuni nemir i želja da utiče na svet, da učestvuje u nečemu. Da ulovi vreme u svoju mrežu, da ga okrene, pre nego što ono nju zgrabi. U takvim trenucima seda za kompjuter i nudi svoje komentare.

Pomera zelenu stolicu, čini joj se da bolje stoji

Ne može sebe da opterećuje mnogim patnjama ljudske vrste. Rejkjavik je prepun usamljenih žena, muškaraca i dece, odnekud ispalih iz mreže koja nas sve drži na okupu. Prebacuje preko sebe plašt otupljenosti, kao i ostali svet. Po njenoj svesti ceo božji dan padaju poruke. Slike i reči

koje bi njene babu i dedu pokosile, a nju ne izbacuju iz ravnoteže, jer im to nije ni svrha.

Poziva svog brata Torvaldura na kafu, njih dvoje je još ostalo od braće i sestara. Toplina joj prelije srce kad se vidi s bratom Valdijem. Podseća je na njihovu mladost. Toliko je počeo da je podseća na tatu. Razgovaraju o prošlosti koju još samo njih dvoje imaju. Poznaju ljude koji sada još samo postoje u njihovom pamćenju.

Torvaldurov peh je što se zaglavio u predgrađu. Nema snage da išta promeni, ovako mator. Vezan je za ćerku, ona ga vozi gde god treba da ode. Taksijem neće da se vozi, ako ikako može to da izbegne. Zove ih privatnim limuzinama, još uvek ubeđen da se oni koriste samo jednom godišnje za svečane prilike. Maga i Stefan iz njenog društva bračnih parova to isto misle. Skoro da nigde ne idu otkako su prestali da voze. A toliko su svi bili presrećni živeći kao u snu u velikim spavaonicama, kakva su predgrađa nekad bila. Ni ona više ne vozi. Prestala je nakon što se jednom zaglavila na velikom raskršću. Uletela u petlju iz koje nije mogla da se izvuče.

Dobila je jedan poziv ubrzo nakon što je Gudjon umro. Udovci čitaju čitulje, kaže njena prijateljica Frida, pa čekaju da malo prođe vremena, koliko je red, a onda nazovu. Upozorila ju je na to, dok se okreneš već će početi da dolaze s prljavim vešom i košuljama na koje treba zašiti dugmad. Muškarci u njihovim godinama mnogo više zavise od veza

nego žene. Ima Frida pravo. Ponekad prati penzionere kako dolaze na tombolu u društvenom domu u Lindargati. Žene napred, a muškarci zevaju iza njih. „Šta ti je, pobogu, kako ne znaš ko je to? Pa to je Stepi, muž Fjoline sestre Dise.“ A oni bulje otvorenih usta, kao ribe na suvom. Prate ih poslušno.

Naravno da se ne javljaju samo muškarci. I žene znaju da nazovu i nude utehu nakon što su pročitale čitulju. Unuci njenih vršnjaka se ponekad žale. Neka se goropadnica nakačila na njihovog dedu, inače mnogo mirnog čoveka (koji je odavno počeo da hvata vazduh kao riba na suvom). Već im je neugodno da ga obilaze na spratu iznad njih i gledaju matorce kako cvrkuću kao ptičice u gnezdu. Kažu da se zvukovi vođenja ljubavi čuju po celoj kući. Dobro poznaje tog bivšeg prevodioca. Čitav život je dolazio kući gde ga je čekao skuvan ručak i novine posle njega. Kakve li mu priče ova nova vatrena žena sada priča?

Primećen zlatni vivak, glasnik proleća, javlja državni radio

Pita da li sme da sedne pored nje, svi drugi stolovi su zauzeti. To je on, čovek što je stalno gleda. Bila je u biblioteci i lista knjigu, „Smrt u Veneciji“. Knjiga probija led:

Smrt u Veneciji... gledao sam film. Mora da je bilo teško prebaciti knjigu na platno.

Smeše se jedno drugom. Zove se Sverir. Ima žućkaste, jake zube, a izraz njegovog lica joj govori da je osetljiv. Oči su mu žive, čak pomalo i fanatične. U kafeu sede do večere, a onda produže prema restoranu u blizini.

„Koliko imate godina?“

„Sedamdeset i pet. Da vam dam izveštaj: sluh dobar, osim u gužvi. Vid tako-tako. Kolena loša, vidite da hodam sa štapom.“

„A njuh?“, pita ga ona.

„Pristojan, hvala na pitanju. Šta je ostalo od vas?“

„Čulo mirisa je s godinama sve subjektivnije, stalno mi se čini da osetim neki miris iz detinjstva. Najverovatnije sam prestala da zapažam miris sadašnjosti. O dodiru i ukusu ne mogu da se izjašnjavam, čini mi se da nisam dovoljno proživela kroz ta čula.“

„Kako stoje sluh i vid?“

„Zatvaram se u svoju školjku. Nedostaje mi dobar sluh, mnogo uživam u muzici. Vid mi je dobar, zahvaljujući genima. Što se svega drugog tiče, dobra sam, osim kad me artritis ne ubija.“

„Koliko imate godina?“

„Sedamdeset i osam.“

Turisti ispred prozora ne mogu da nađu ulicu Ojsturstrajti na karti sveta.

Sverir je simpatičan i nasuprot izjavama kako nema osećaja za miris, njoj se čini da lepo miriše. Naručio je ražani hleb i iverak. Kaže da je vegetarijanac, ali ponekad jede ribu.

„Stalno razmišljate o ishrani?“

„Ne više od drugih.“

„A kako to da ste vegetarijanac?“

„Došlo mi tako jednog dana. Više mi prija.“

„Da. Naravno da je praktičnije ne terati kalorije da prolaze kroz organizme drugih životinja.“

„Upravo tako.“

„Ali mi nismo u stanju da preživamo travu.“

„Ne, iako meni ne smeta ako drugi koriste travu.“

„Većina životinja danas jede sve i svašta osim trave, ali meni su mali jaganjci izuzetno ukusni.“

„Ne morate da se izvinjavate što jedete meso.“

„Neki ljudi ne žele da jedu vlastitu savest.“

„Vi imate potrebu baš o svemu da prodiskutujete, zar ne?“

„Izvinite, recite mi nešto o sebi. Čime se bavite?“

„Bio sam hirurg.“

Sverir je zove sutradan:

„Podsećate me na nekog.“

„Na vašu ženu?“

„Ne, ne na nju. Vidim u vama jednu devojčicu u koju sam davno bio zaljubljen.“

„Ja sam onda uspomena?“

„Da.“

„Ko je to bio?“, pita njen sin Baldur kad je završila razgovor. „Jedan poznanik“, odgovara mu. Baldur je pomno gleda, ali ona nema nameru da nastavi razgovor i on se vraća polici koju kači na zid.

Mnogi ljudi u njenim godinama više nisu samostalni. Ona čuva svoju nezavisnost. To se obično desi polako i pritaženo, sve u ime pravičnosti i zdravog razmišljanja onih koji su prezauzeti. Ona to neće dozvoliti, osim ako joj se ne ponudi nešto bolje, nova uloga ili mogućnost. A ne nudi joj se ni jedno ni drugo. Nisu oni za to krivi, nego procedure.